

ДЕТІНІЗАЦІЯ ЗАЙНЯТОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЯК СКЛАДОВА ПОДОЛАННЯ БЕЗРОБІТТЯ НАСЕЛЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

***НЕЖИД Ю.С., ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ*,
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ***

Військові дії на території нашої держави, складні наслідки, що спричинені пандемією COVID-19, впливають на соціально-економічний розвиток України, що, у свою чергу, впливає на зростання тіньової зайнятості, як одного з негативних явищ на ринку праці, зокрема аграрного. Аналітичні дані свідчать, що за останні десять років тінізація економічних відносин має стійку тенденцію до зростання та є фактором, який найбільше стримує розвиток бізнес-середовища в Україні, призводить до скорочення дохідної частини бюджету держави, що в подальшому ставить під загрозу забезпечення всіх соціальних гарантій та виплат громадянам та створює перешкоду для підвищення рівня соціально-економічного розвитку національної економіки. Відповідно, на інституційному та методологічному рівнях відсутнє єдине бачення форм та методів подолання тіньової зайнятості в аграрному секторі економіки України. Водночас, у практичній площині постає питання наявності необхідних регуляторів та їх дієвості впливу на бізнес-структури, що приховують свою діяльність.

У зв'язку з цим концептуалізація процесу детінізації зайнятості в аграрному секторі економіки є важливим та актуальним завданням сучасних досліджень у сфері менеджменту, публічного управління та економіки.

Поширення діяльності, яка провадиться поза межами нормативно-законодавчого поля, є перманентною проблемою для нашої держави, починаючи з періоду проголошення Незалежності та має дуальну природу. З однієї сторони, такий вид зайнятості надає можливість працівнику отримувати дохід під час реалізації робочої сили та надає можливість оминати низку формальностей, а з іншого – працівник працює в умовах невизначеності, оскільки умови праці визначаються усною домовленістю.

Погоджуємося з думкою Т.Є. Кагановської, що висока питома вага неформальної зайнятості в умовах трансформації є очевидним фактом, і вона обумовлена слабкістю соціально-економічних інститутів

* *Науковий керівник – Василішин С.І., д.е.н., професор*

та високим рівнем безробіття, що деструктивно впливає на розвиток економіки країни [1, с. 9].

Тіньова зайнятість формується під впливом певних передумов або причин. Ми вважаємо, що декомпозиція факторів, що детермінують явище тіньованої зайнятості повинна бути представлена такими факторами, як: інституційний, соціальний, економічний, мотиваційний, організаційно-інформаційний та галузевий.

Варто відмітити вплив галузевого фактору, який є специфічним та повністю відрізняє галузь сільського господарства від інших галузей економіки. Цей вплив має такі прояви, як низький внутрішній попит на сільськогосподарську продукцію, збільшення собівартості сировини та засобів для захисту рослин, добрив тощо у наслідок девальвації національної валюти, неврегульованість земельного питання, зменшення фінансової підтримки розвитку аграрного сектору, зокрема галузі тваринництва тощо [2, с. 95]. За даними Державної служби статистики найбільша частка неформально зайнятого населення характерна для галузі сільське господарство, рибне господарство та лісове господарство – 44,1 %, а також у сфері будівництва – 17,2 % [3].

Місія детінізації зайнятості в аграрному секторі економіки полягає в істотному зниженні рівня трудових відносин, які формуються за межами правового поля, що в подальшому стане одним із ключових факторів, який забезпечить реалізацію організаційно-економічного механізму регулювання зайнятості в аграрному секторі економіки з урахуванням національних та галузевих особливостей цього явища та враховуючи рушійні фактори, що сприяють поширенню неформальної зайнятості в країні.

На основі авторського бачення щодо концептуалізації процесу детінізації зайнятості в аграрному секторі економіки визначено, що інтегральною метою даної концепції має стати побудова інституційного механізму детінізації зайнятості, в основі якої буде створення сприятливого бізнес-клімату для ведення прозорого аграрного виробництва, формування додаткових робочих місць, підтримка нестандартних форм зайнятості мешканців сільських територій, підтримка малого підприємництва та фермерства, інтеграція зусиль центральної влади та територіальних громад щодо підтримки ініціатив нестандартної зайнятості селян. Це дозволить вивести аграрний сектор економіки на якісно новий рівень, підвищити престижність та рівень конкурентоспроможності аграрного сектору на національному ринку праці, а також подолати безробіття населення сільських територій.

Вважаємо, що концептуалізація механізмів подолання тінізації зайнятості, особливо в сфері агробізнесу, дозволить більш глибоко сформулювати майбутні вектори розвитку аграрної зайнятості, адже можливим буде досягнення позитивного ефекту для бюджету країни, сформується стабільний розвиток національної економіки та зміцняться позиції економічної безпеки держави, її продовольча незалежність та безпека.

Література.

1. Кагановська Т.Є. Адміністративно-правові заходи запобігання неформальній зайнятості в Україні. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2019. № 27 С. 8-18. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2019-27-01>

2. Гуржій Н.М., Лаврова В.М. Тіньова економіка в агробізнесі України. *Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент: матеріали II Міжнар. науково-практ. конф. (9-11 лютого 2021 р.), м. Запоріжжя, 9 лютого 2021 р. Запоріжжя, 2021. С. 94-96. URL: <http://feb.tsatu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/PIDPRIYEMNITSTVO-V-AGRARNIJ-SFERI-zbirnik.pdf#page=95> (дата звернення: 23.05.2022).*

3. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 23.05.2022).